

Stort behov for leger med spesialisert og formalisert kompetanse i palliativ medisin i Norge

Norsk forening for palliativ medisin (NFPM) er en forening for leger som jobber med og har interesse for palliativ medisin. NFPM representerer de fleste leger i Norge med spesialisert kompetanse i palliativ medisin. Derfor er vi en naturlig høringsinstans når det gjelder **Meld. St. 24 (2019-2020) Lindrende behandling og omsorg- Vi skal alle dø en dag. Men alle andre dager skal vi leve.**

Palliativ medisin er et eget medisinsk fagfelt som omfatter mye mer enn bare omsorg ved livets slutt. Fagfeltet har vokst fram gjennom de siste 30-40 år. Palliative tilbud har gradvis blitt bygget opp i Norge gjennom de siste 30 år. Tjenestetilbudet i palliasjon er i dag organisert som en kontinuerlig kjede fra det grunnleggende i kommunene til det spesialiserte universitetssykehusnivået. På sykehusnivå behandles pasienter med spesielt kompliserte plager og symptomer, og det drives undervisning og rådgivning. De palliative teamene som nå finnes på de fleste sykehus er viktige bindeledd mellom første- og andrelinjetjenesten.

For å nå regjeringens målsettinger i denne stortingsmeldingen er det avgjørende viktig å sikre at helsepersonell har nødvendig kompetanse i grunnleggende palliasjon. Stortingsmeldingen legger stor vekt på bredden i tilbudet. For å oppnå et bredt tilbud med god kvalitet i alle ledd må noen inneha høyere kompetanse som kan deles og bringes videre. På dette punktet er meldingen svært vag og mangelfull. Det står riktignok at ressurser fra de spesialiserte tjenestene skal bidra i opplæring og rådgivning, men det reflekteres ikke over hvordan disse rådgiverne skal få den høyere kompetansen som trengs.

De fire regionale kompetansesentre i lindrende behandling ble etablert for 20 år siden og har som oppgave å drive forskning, undervisning og utvikling av faget. De gjør allerede et stort arbeid, men for å øke undervisnings- og forskningsaktivitet må deres posisjon styrkes. I Norge er tilbudet innen palliasjon til pasienter med alvorlig sykdom annet enn kreft mangelfullt. Å bygge opp et fullverdig palliativt tilbud til disse pasientene vil kreve både kompetanse og ressurser.

Et sterkt fagmiljø er en forutsetning både for å sikre avansert palliativ behandling til de som har behov for det og for å sørge for videre kompetanseheving i alle deler av helsetjenesten. For å dekke behovet for leger med spesialisert kompetanse i palliativ medisin, ble det i 2003 etablert et nordisk spesialistkurs i palliativ medisin som gir leger teoretisk utdanning i palliativ medisin på spesialistnivå. Kurset arrangeres i samarbeid mellom de fem nordiske foreningene i palliativ medisin, og er fremdeles det eneste teoretiske kurstilbudet i palliativ medisin på spesialistnivå som finnes for leger i Norge. Kurset tar annethvert år opp åtte norske utdanningskandidater, det vil si en utdanningshastighet på 4 kandidater per år. I 2019 var det 25 søkere til 8 plasser. NFPM noterer stor etterspørsel etter å delta på kurset, og det er et stort behov for at Norge får et eget teoretisk utdanningstilbud i palliativ medisin for leger på spesialistnivå. Opprettelsen av et slikt norsk kurstilbud vil være avgjørende for å dekke etterspørselen etter leger med spesialisert kompetanse i palliativ medisin de nærmeste årene, både på kommune- og sykehusnivå. Beregninger NFPM har gjort, viser at det trengs minst 100 nye leger med spesialisert kompetanse i palliativ medisin de nærmeste årene.

Vi som jobber innenfor fagfeltet palliativ medisin, ser et stort behov for formalisering av kompetanse for leger i palliativ medisin. I flere land (bl.a. i Irland, Storbritannia og

Australia) er palliativ medisin en egen medisinsk spesialitet. I 2011 startet Helsedirektoratet en prøveordning med kompetanseområde i palliativ medisin for å gi leger formell, spesialisert kompetanse i palliativ medisin. For å oppnå kompetanseområde i palliativ medisin, må man ta en teoretisk utdanning som tilsvarer 180 timer (à la Nordisk spesialistkurs i palliativ medisin) og ha 2 år klinisk praksis ved palliativ enhet på sykehus eller i kommunen. Denne prøveordningen pågår fortsatt, og er en struktur helt på siden av den spesialitetsstrukturen for legespesialiteter som nylig er innført i Norge. Så lenge Kompetanseområde palliativ medisin forblir en prøveordning, får ikke fagfeltet den anerkjennelsen som trengs for å sikre kompetanse og fremtidig rekruttering. Det er per i dag 69 leger som har oppnådd kompetanseområde palliativ medisin. Gjennomsnittsalderen er høy, og noen jobber ikke innen fagfeltet. Dette bekymrer oss. Den utdanningshastigheten som er per i dag på nye leger med spesialisert kompetanse i palliativ medisin er ikke engang nok til å dekke naturlig avgang.

Det er gledelig at regjeringen ønsker å bygge opp og styrke barnepalliasjon. Dette må skje i samråd med de barnemedisinske miljøene som allerede finnes på universitets- og lokalsykehusene. Erfaringer fra voksenpalliasjonen kan komme til nytte og bidra med sin kompetanse. Det er derfor viktig å legge til rette for et tett samarbeid mellom voksenpalliasjon og barnepalliasjon regionalt, gjerne via de regionale palliative kompetansesentrene.

Det er viktig med nok utdanningssteder for å dekke behovet for utdanning av leger med spesialisert kompetanse i palliativ medisin. I dag er også dette tilbudet mangelfullt. Helse Nord har per dags dato ingen utdanningsstillinger for leger i kompetanseområde palliativ medisin. Flere av sykehusene i nord mangler palliative team, bl.a. pga mangel på kompetent helsepersonell. Mange steder i landet er de palliative enhetene bygget opp av ildsjeler, og når ildsjelene slutter, er det vanskelig å erstatte dem pga mangel på kompetent helsepersonell. Det er utilfredsstillende at tilgangen til spesialisert palliasjon i Norge varierer.

Kort oppsummert har det gjennom de siste 20-30 år blitt bygget opp et godt palliativt tilbud i Norge særlig til kreftpasientene, både på sykehus- og på kommunenivå. Det palliative tilbudet til pasienter med livstruende sykdommer annet enn kreft er fortsatt mangelfullt. Det er mangel på leger med spesialisert og formalisert kompetanse i palliativ medisin, og det er også mangel på utdanningssteder (jfr. situasjonen i nord). For å dekke behovet for palliative tjenester i årene som kommer, er det nødvendig å styrke utdanningen av leger med spesialisert kompetanse i palliativ medisin, gjennom 1) opprette et norsk kurstilbud til leger i spesialisert palliasjon, og 2) etablere flere utdanningssteder, særlig i nord. Det bør legges til rette for et tett samarbeid mellom det som nå bygges opp innen barnepalliasjon og det som allerede er bygget opp innen palliasjon til voksne.